

LYSOVERFØLSOMHED

MARIANNE MØLLER
FARMACEUT

FOTO: STONE

Sollys og medicin

Du kan spørge eller debattere
med forfatteren til denne artikel
på www.DrugDebate.com

Det er almindeligt kendt, at planten Bjørneklo i nogle tilfælde kan give hududslæt, hvis man rører ved den. Udslættet opstår, fordi planten indeholder en saft, der for nogle mennesker bliver giftig, når solen skinner på det berørte hudområde. Man siger, at saften er foto-toksisk eller lys-toksisk. De færreste er dog klar over, at den samme bivirkning kan optræde ved brug af et helt almindeligt lægemiddel eller naturlægemiddel.

Overfølsom overfor lys

Sådanne reaktioner hører samlet under begrebet foto-sensibilisering, eller *lysoverfølsomhed*, der gør huden mere udsat for solskoldning og soleksem. Lysoverfølsomheden opstår, fordi nogle lægemidler og naturlægemidler indeholder stoffer, der kan påvirkes og nedbrydes af sollys. Herved dannes nogle af-faldsprodukter af lægemidlet, mens det stadig er i kroppen. De stoffer, der bliver dannet, kan ødelægge sundt væv, og derfor kan lægemidler, som giver lysoverfølsomhed, medføre, at man får udslæt, solskoldning, små væskeholdige blærer på huden, og eventuelt kan huden skifte farve. Visse lægemidler kan endvidere give skader på øjnene, når de udsættes for sollys. Det er hovedsageligt de lange

UV-A stråler, der kan give reaktionerne i huden. UV-A stråler findes både i sollys og i lyset fra et solarium, og de stoppes ikke af vinduesglas. Det er derfor muligt at blive lysoverfølsom gennem en bilrude. Visse indendørs lysstofrør afgiver også UV-A lys og kan derfor teoretisk set også medføre en lysoverfølsomhed overfor visse lægemidler.

Kan skade efter kort tid i solen

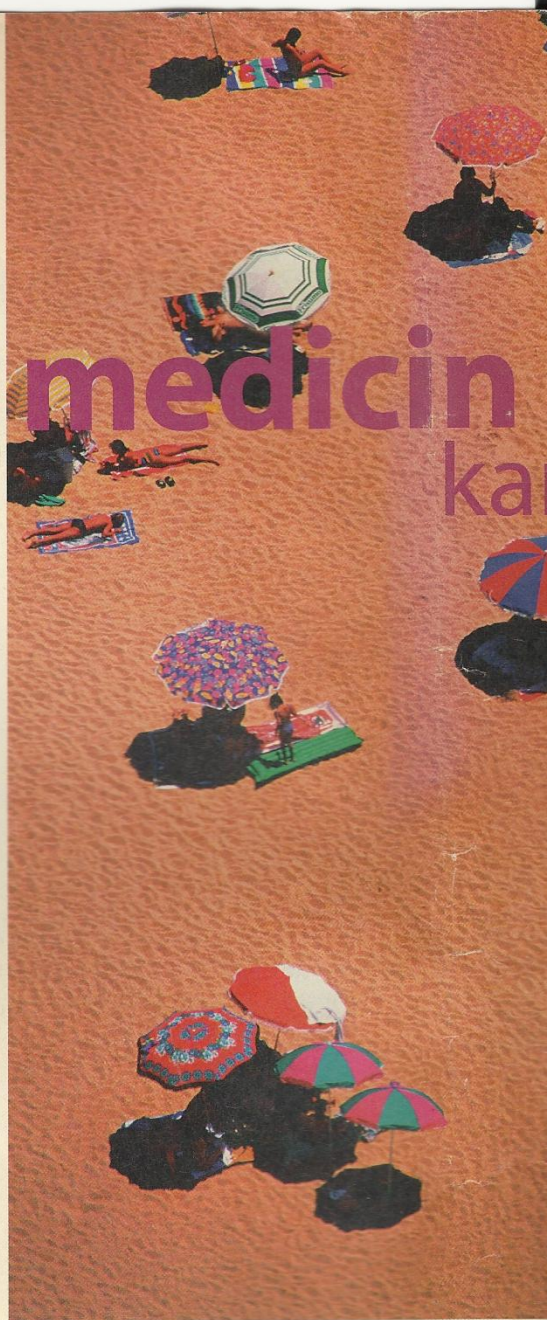
Det kan afhænge af hudtypen, dosis af lægemidlet og den tid, man bruger i solen, om et lægemiddel kan medføre lysoverfølsomhed. Hvis huden er mørk og behåret, betyder lyspåvirkningen ofte mindre, end hvis hudtypen er lys og hårløs. Det er svært at sige, hvor høj eller lav en dosis skal være for at undgå bivirkninger, men det har vist sig, at en høj dosis i nogle tilfælde kan give flere bivirkninger end en lav. Samtidig kan risikoen for lysoverfølsomhed være størst, når man bruger lægemidlet over længere tid.

Med hensyn til den tid, man bruger i solen, afhænger det igen af lægemidlet, hvor hurtigt en reaktion kan indfinde sig. Men allerede efter en halv til en hel time i solen kan hudreaktionerne opstå, hvis man er uheldig.

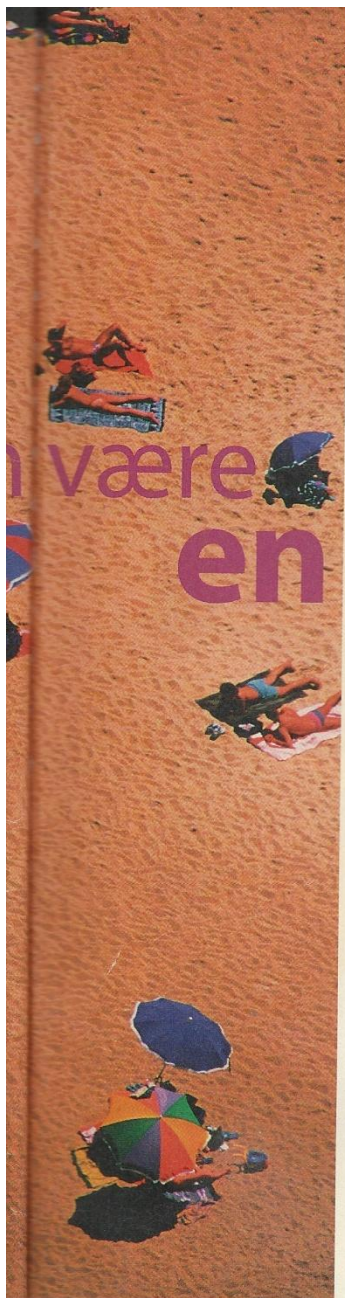
Skaderne kan vise sig indenfor få timer til et par døgn. De kan forsvinde igen forholdsvis hurtigt, men kan også blive kroniske. Alvorlige reaktioner i huden som følge af lysoverfølsomhed har vist sig at kunne medføre hudkræft. Derfor bør du ikke ignorere eventuelle symptomer, hvis du bruger medicinen over længere tid.

Både tabletter og creme

En del lægemidler medfører en større eller mindre risiko for at kunne give lysoverfølsomhed som bivirkning. De vigtigste og mest anvendte lægemidler er malariamidler og antibiotika i tabletform. Men også hjerte-medicin og såkaldte antipsykotika (midler mod svære sindslidelser) har vist sig at kunne

medføre lysoverfølsomhed. Ifølge en norsk undersøgelse kan mere end 250 lægemidler på markedet give en eller anden form for lysoverfølsomhed.

Både midler, der tages som tabletter, og midler, der påsmøres som en creme eller gel, kan give bivirkninger fra solen. Afhængigt af lægemidlet er den om-

Nogle lægemidler og naturlægemidler har den uheldige bivirkning, at de kan give hududslæt, blærer og nældefeber, hvis man opholder sig i solen, mens man bruger dem. Fænomenet kaldes for lysoverfølsomhed.

en dårlig cocktail

trentlige risiko for at opleve hududslæt ca. én ud af 1.000.

Malariamidler og antibiotika

Paradoksalt nok er flere af de midler, der kan give lysoverfølsomhed, netop midler, som typisk bruges i solen. Dette gælder som nævnt malariaforebyggende midler, som har vist sig at kunne have nogle ubehagelige bivirkninger i form af hududslæt og rødme efter ophold i lande med stærkt sollys. Personer, der bor og lever i lande med malaria, og derfor må være i langtidsbehandling med disse midler, kan få problemer med misfarvninger af nethinden, der kan medføre skader i øjnene og nedsat syn. Men også visse midler mod betændelse og infektion, fx tetracykliner, sulfonamider og quinoloner, kan give lysoverfølsomhed. Det er en stor gruppe lægemidler, og en hel del af de receptpligtige antibiotika indeholder et virksomt stof med risiko for disse bivirkninger. Antibiotika som Tetracyklin, Doxycylin, Oxytetracyklin, Ciproxin, Tarivid, Quinodis og Sulfametizol er blandt de produkter, der kan give lysfølsomhed, og hvor man derfor bør undgå direkte sollys. Det samme gælder den gruppe vanddrivende midler, der hedder thiazider og bl.a. kendes som lægemidlet Centyl. Mange men-

nesker, især ældre, bruger dagligt denne type medicin for at hjælpe hjertets pumpefunktion ved at dræne væske fra kroppen. Nogle forholdsvis nye midler mod hjerteforstyrrelser med stoffet amiodaron (fx Cordarone og Amiodaron), kan også give den samme lysoverfølsomhed. Endelig kan chlorpromazin (Largactil), som virker mod en række sjældne sygdomme – psykoser, give hududslæt som bivirkning, og det menes også, at det skyldes sollys. Flere andre helt almindelige lægemidler kan i mindre grad også give lysoverfølsomhed. Det bedste, du kan gøre for at forebygge eventuelle bivirkninger, er at tjekke indlægssedlen i din medicin eller spørge på apoteket, om din medicin kan være skadelig i solen.

Perikon og parfume

Naturlægemidler med perikon i større doser eller over en længere periode kan også have lysoverfølsomhed som bivirkning. Man advarer derfor på pakningen om, at der kan forekomme hudkløe og rødme af huden, især hos personer med lys hud. Visse urteteer indeholder også perikon og kan derfor tænkes at virke på den samme måde. Det fremgår ikke af tepakken, at perikon kan have denne vir-

ning. Man skal derfor selv tage sine forholdsregler eller i hvert fald tænke på, at muligheden findes, selv om den måske er meget sjælden.

Visse parfumer, for eksempel moskus-duften, samt farvestoffer og diverse konserveringsmidler i hudcremer kan også give lysoverfølsomhed. Selv solcreme kan være skyld i hudallergi.

Solcreme og tøj kan beskytte

Det er heldigvis muligt til en vis grad at beskytte sig mod lysoverfølsomhed. Det er derfor kun sjældent nødvendigt at stoppe en behandling med medicin på grund af hudreaktioner. En god solcreme, med mindst faktor 20 og med både UV-A og UV-B filter, bør kunne stoppe stråler, der kan forvolde skade på kroppen, mens man er i behandling med medicin. Desuden kan hat, solbriller og tøj, som for eksempel en langærmet skjorte, bruges.

Hvis uheldet er ude

Hvis du oplever symptomer, som kunne stamme fra en lysoverfølsomhed, bør du gå til læge straks. Måske kan du og lægen finde et andet lægemiddel, som kan bruges i stedet for. Du bør ikke selv stoppe en behandling med et lægemiddel på grund af bivirkninger. □